

ÖĞRETİM STRATEJİLERİ

Öğretim stratejisi, belirlenmiş hedeflere ulaşmak için seçilen genel yoldur.

Öğretim stratejileri; sunuş yoluyla öğretim, buluş yoluyla öğretim, araştırma ve inceleme yoluyla öğretim olmak üzere üç ana başlıkta toplanır.

Öğretim stratejilerinin belirlenmesinde en önemli ölçüt, ulaşılması gereken hedefin düzeyidir.

Sunuş Yoluyla Öğretim

Bilişsel kurama dayalı olarak Ausabel tarafından geliştirilmiştir. Ausabel'e göre öğrenciler bilgileri keşfetmekten çok hazır alırlar. Bu nedenle öğretmen tarafından düzenlenmiş, organize edilmiş ve öğrenciler tarafından alınmaya hazır hale getirilmiş içeriğin sunulması gerekir.

Sunuş yoluyla öğretimin üç temel aşaması vardır:

Sunuş yoluyla öğretimin aşamaları:

- Konu düzenlenip organize edilerek sınırları belirlenir.
- Kavram ve ilkeler, araç-gereç ve materyaller kullanılarak açıklanır.
- Açıklama çok sayıda örnekle desteklenir.
- Açıklanan kavram ve ilkelere ilişkin, öğrencilerden açıklama ve örnek istenir.

Sunuş yoluyla öğretim stratejisinin kullanıldığı durumlar:

- Ön öğrenmelerin ve bilişsel şemaların yeterli olmadığı,
- Hedeflerin bilgi düzeyinde olduğu,
- Grubun kalabalık olduğu,
- Aktarılması gereken sınırlı ve belirli bir içeriğin olduğu,
- Açıklanması gereken kavram ve genellemelerin olduğu,
- Zamanın kısıtlı olduğu,
- Derslerin giriş ve sonuç bölümlerinde sunuş yolu tercih edilir.

Sunuş yoluyla öğretimin temel özellikleri:

-Öğrenen merkezli bir stratejidir; öğretmen aktif, öğrenci pasiftir.

-Bilgiler bütünden parçaya, genelden özele doğru sıralanır.

-Bol örnek verilir.

-Kavram ve soyut konuların öğretiminde etkili olduğu için, ilköğretim 4. ve 5. Sınıflar ve daha sonrasında kullanılmalıdır.

-Öğrenmenin gerçekleşmesi için bilinenden bilinmeyene, kolaydan zora, somuttan soyuta gidilmelidir. (aşamalılık ilkesi)

Sunuş yolula öğretimin yararları:

-Zamandan tasarruf sağlar.

-Bilgi düzeyindeki hedeflere ulaşmada ve soyut kavram ve ilkeleri açıklamada en etkili stratejidir.

-Sözlü anlatım becerilerini geliştirir.

-Grup kalabalık ve zaman kısıtlıysa ekonomik bir stratejidir.

Sunuş yoluyla öğretimin sınırlılıkları:

-Ezbere dayalı ve yüzeysel öğrenmeler gerçekleşebilir.

-Dikkat dağıtıcı ve sıkıcı bir öğretim gerçekleşebilir.

-Öğrenciler tam anlamıyla aktif değildir.

-Yaratıcılığı ve bağımsız düşüncüyü sınırlandırabilir.

-Üst düzey (analiz-sentez ve değerlendirme) hedeflerin gerçekleşmesinde etkili değildir.

Sunuş yoluyla öğretim sürecinde dikkat edilmesi gereken hususlar:

-Sunuş yoluyla öğretimde dersin işlenmesi sadece anlatım yöntemine dayanmamalı,

-Öğretmen öğrenci etkileşimi, olabildiğince üst düzeye çıkarılmalı,

-Öğrencilerin dikkatini derse çekecek yöntem ve teknikler kullanılmalı,

-İçerik, aşamalılık özelliği dikkate alınarak düzenlenmeli,

-Öğretim sürecinde ses tonu, vurgu, jest ve mimikler üst düzeyde kullanılmalıdır.

Buluş Yoluyla Öğretim

Bruner tarafından geliştirilen bu stratejide, öğrenci, öğretim hizmetinin merkezindedir. Birey, bilgiyi, merakına dayalı olarak kendi kendine keşfederek öğrenir. İnsan sosyal bir varlıktır, çevresiyle etkileşirken karmaşık bir düşünme yapısı formüle eder; nasıl anlayıp yorum yapacağına dair bir çerçeve oluşturur. Bu çerçeve onun öğrenmesini etkiler.

Öğrenci sadece uyaranlara tepki vermez, içsel tepkilerle sürece etkin olarak katılır. Böylece öğrenmeler daha kalıcı olur.

Örneklerle başlayan süreç, öğrenilerin, ilke ve genellemelere ulaşmasıyla sona erer.

Öğretmenin temel görevi, uygun öğrenme ortamları düzenlemek, öğrencilerin buluşu gerçekleştirmesine rehberlik etmektir.

Bruner, öğrencilerin kütüphane gibi değil birer bilim adamı gibi görülmesi gerektiğini söyler.

Buluş yoluyla öğretimin aşamaları:

- Öğretmen örneği sunar.
- Öğrenci örneği tanımlar.
- Öğretmen ek örnekler sunar.
- Öğrenci örnekleri tanımlar, öncekilerle ilişkilendirir.
- Öğretmen ek örnekler ve örnek olmayanlar sunar.
- Öğrenci örnekleri karşılaştırır ve örnek olmayanları belirler.
- Öğrenci örnekleri ilişkilendirir ve yorumlar.
- Öğrenci tanım, ilke ve genellemelere varır.

Buluş yoluyla öğretimin kullanıldığı durumlar:

- Kavrama ve daha üst düzey hedeflerin gerçekleştirilmesinde,
- İlke ve genellemelere öğrencinin ulaşması istenen durumlarda,
- Derslerin geliştirme boyutunda kullanılır.

Buluş yoluyla öğretimin temel özellikleri:

- Tartışma, örnek olay ve deney gibi yöntem ve teknikler işe koşulur.
- Örnekler çok önemlidir. Örnekler üzerinden ilke ve genellemelere varılır. (Tümevarım)
- Öğrenciler daha önce ortaya konmuş bir doğruyu, bir bilim adamı gibi yeniden keşfederler.
- Öğrenci sezgisel düşünür, merak ve keşif duyguları gibi içsel pekiştireçleri kullanarak öğrenmesini gerçekleştirir.

Buluş yoluyla öğretimin yararları:

- Öğrencinin merak duygusunu uyandırarak, güdülenme düzeyini yükseltir.
- Bireysel öğretim olanağı sağlar.
- Problem çözme becerisini geliştirir.
- Bağımsız öğrenme becerisini geliştirir.
- Öğrenme sürecini zevkli hale getirir.

Buluş yoluyla öğretimin sınırlılıkları:

- Uzun zaman gerektirir.
- Kalabalık öğrenci gruplarında etkisi zayıflar.
- Öğrencilerin bireysel farklılıkları süreci olumsuz etkileyebilir.
- Gerekli araç-gereci temin etmede sıkıntılar doğabilir.
- Bazı ders ya da konuların öğretiminde etkisi zayıflar.
- Maliyeti yüksektir.

Buluş yoluyla öğretim sürecinde dikkat edilmesi gerekenler:

- Merak ve keşif duyguları canlı tutulmalıdır. Bunun için belli düzeyde belirsizlik yaratılabilir..
- Örnek olan ve örnek olmayan durumlar önceden belirlenmelidir.
- Gerekli araç-gereç ortamda hazır olmalıdır.

Araştırma-İnceleme Yoluyla Öğretim

John Dewey tarafından geliştirilen bir stratejidir. Öğrenme; hedeflere uygun, öğrenciye uygun, gerçek hayatla ilişkili problemler üzerinde, problem çözmenin adımlarının kullanılmasıyla gerçekleşir.

Öğrencinin sürecin merkezinde, öğretmeninse rehber olduğu bu strateji üst düzey hedefler için uygundur.

Araştırma-İnceleme yoluyla öğretimin aşamaları

- Problemin farkına varılması
- Problemin tanımlanması
- Problemle ilgili verilerin toplanması
- Problemin çözümüyle ilgili hipotezlerin (denence) kurulması
- Çözüm yollarının uygulanması (denencenin test edilmesi)
- Çözümün ortaya konması

Araştırma-İnceleme yoluyla öğretimin kullanıldığı durumlar:

- Uygulama ve daha üst düzey hedeflerin gerçekleştirilmesinde,
- Öğrencinin araştırma-inceleme yaparak hedeflere ulaşması gereken durumlarda kullanılır.

Araştırma-İnceleme yoluyla öğretimin temel özellikleri:

- Tümdengelim ve tümevarım birlikte kullanılır.
- En uygun yöntemi problem çözmedir.

Araştırma-İnceleme yoluyla öğretimin yararları:

- Problem çözme, bağımsız ve bilimsel düşünme becerilerini geliştirir.
- Bilimsel düşünmenin adımlarını gerçek hayattaki problemlerin çözümünde kullanma imkanı sağlar.

Araştırma-İnceleme yoluyla öğretimin sınırlılıkları:

- Uzun zaman alır.
- Sınıf dışı çalışmalar gerektirir.
- Araştırmanın sınırları iyi çizilmezse hedeflerden sapılabilir.

-Her konunun öğretiminde kullanılamaz.

-Ön koşul öğrenmelerin eksik olduğu durumlarda kullanılamaz.

Araştırma-İnceleme yoluyla öğretim sürecinde dikkat edilmesi gerekenler:

-Ön koşul bilgi ve kavrama düzeyindeki hedeflerin gerçekleşmesi gerekir.

-Araştırma problemi; hedeflere ve öğrenci özelliklerine uygun olmalıdır.